

KET/CHH

7. přednáška

Ing. Martin Sýkora, Ph.D

Opakování z minulé přednášky...

Hluk

- *Vznik, šíření*
- *Význam a funkce zvuku*
- *Základní veličiny a jednotky*

Základy vnímání zvuku/hluku

- *Akustický tlak*
- *Křivky stejné hlasitosti*
- *Hladinové vyjádření, decibely, referenční úrovně*

Zopakovat co je hluk, co je zvuk.

Základní akustické veličiny – tlak, rychlost, rychlost šíření...

Akustický výkon

Akustický výkon – charakteristika zdroje zvuku

- *Závisí na vlastnostech zdroje (rozměry, rychlost a velikost kmitání)*
- *Nezávisí na parametrech okolního prostředí*
- *Významný parametr pro srovnání zdrojů zvuku – nezávislost na podmínkách prostředí – objektivní srovnání zdrojů*
- *Označuje se W a jednotkou je Watt [W], resp. spíše dílčí jednotky*
- *Hladinové vyjádření (viz minulá přednáška)*

$$L_W = 10 \cdot \log \frac{W}{W_0}$$

- *Referenční hodnota $W_0=1 \cdot 10^{-12}$ [W]*

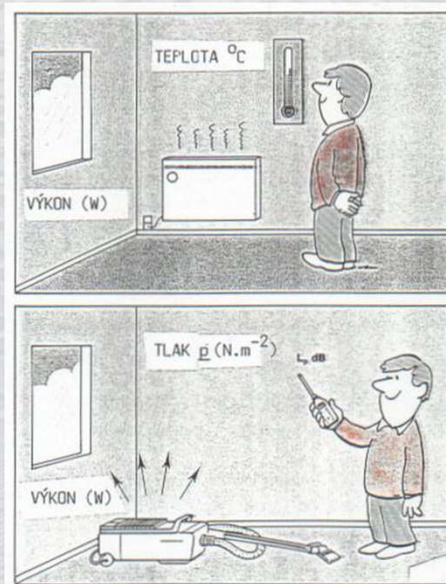
Akustický výkon

Akustický výkon – projevy

- *Akustický výkon je charakteristikou zdroje*
- *Akustický tlak je vyjádřením stavu a situace*
- *Souvislost akustického výkonu a akustického tlaku*
- *Stejný zdroj může mít různé projevy v různém prostředí*
- *Výsledný akustický tlak závisí na celé řadě faktorů*
  - *Vzdálenost a směr od zdroje*
  - *Parametry prostředí (rychlost šíření, teplota, proudění)*
- *Analogie se zdrojem tepla a teplotou:*

„Stejný zdroj (se stejným výkonem) způsobí účinky (různá změna teploty) v závislosti na velikosti prostoru, vzdálenosti atd.“

Akustický výkon – analogie

Akustická intenzita

Akustická intenzita – tok akustické energie plochou

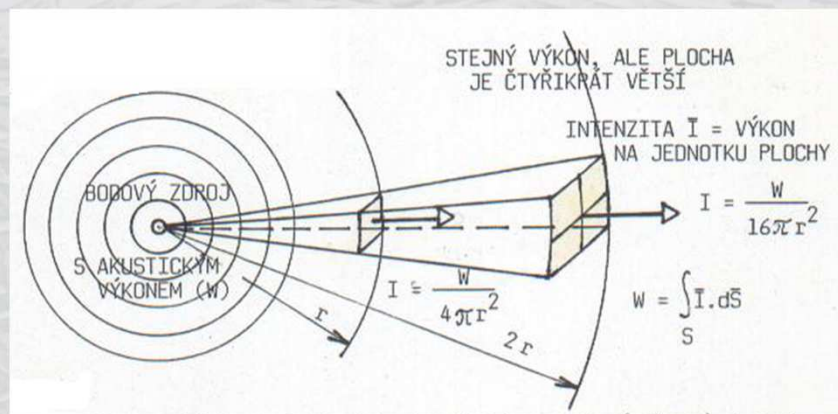
- *Tok energie → energie za čas → výkon*
- *Tj. akustický výkon procházející určitým směrem danou plochou*
- *Vektorová veličina – má velikost a směr*
- *Značí se I a udává se ve $W \cdot m^{-2}$*
- *Hladinové vyjádření (viz předchozí přednáška)*

$$L_I = 10 \cdot \log \frac{I}{I_0}$$

- *Referenční úroveň $I_0 = 1 \cdot 10^{-12} [W \cdot m^{-2}]$*

Akustická intenzita

Akustická intenzita

Pro vektor akustické intenzity platí

V prostředí bez vlastního proudění

$$\bar{I} = \overline{u(t) \cdot p(t)}$$

Kde

***u** je vektor akustické rychlosti*

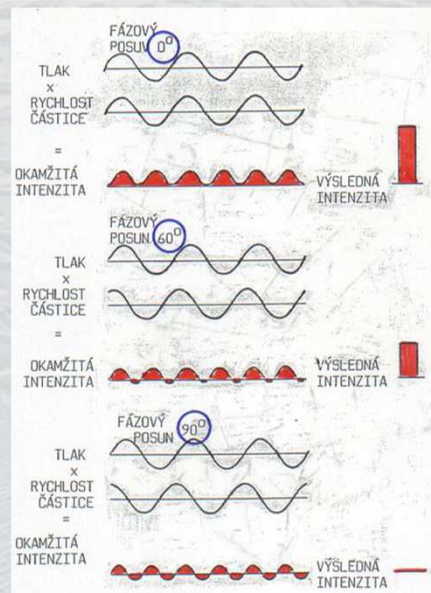
***p** je akustický tlak*

*Uvažujeme – li šíření již v jednom konkrétním směru (*r*), tedy ne obecný vektor, můžeme psát*

$$\bar{I}_r = \overline{u_r(t) \cdot p(t)}$$

Akustická intenzita

Akustická intenzita

Výhody a vlastnosti akustické intenzity

- *Vektorová veličina – oproti tlaku*
- *Lze rozlišit směr a smysl toku energie*
- *Lze rozlišit typ akustického pole*
  - *Aktivní (postupné) pole – postupné šíření vlny v daném směru*
  - *Reaktivní (stojaté) pole - interakce více vln*

Akustická intenzita

Akustická intenzita a tlak

- Pro aktivní pole lze najít analogii s určením elektrického výkonu
- Platí onen předpoklad, že maximum tlaku odpovídá maximu rychlosti
- Dříve jsme zavedli „vlnový odpor“ tj. vztah tlaku a rychlosti

$$\frac{p}{u} = \rho \cdot c$$

- Jestliže akustická intenzita je dána jako

$$I = p \cdot u$$

- Potom dosazením první rovnice do druhé získáme

$$I = p \cdot u = p \cdot \frac{p}{\rho \cdot c} = \frac{p^2}{\rho \cdot c}$$

Akustická intenzita

Důsledky odvozeného vztahu

- *V aktivním poli (tj. volném poli) lze stanovit intenzitu z akustického tlaku*
- *Důležité pro určení akustického výkonu – souvislost výkonu a intenzity přes obklopující plochu*
- *Důležitá je podmínka volného pole – tj. je známý vektor rychlosti a tudíž směr toku energie – pouze ve směru od zdroje*
- *V jiném případě je potřeba intenzitu určit jiným způsobem – bude samostatná přednáška*

Šíření zvuku ve vzduchu – princip

Šíření zvuku – vzájemné interakce pohybujících se částic

- *Jejich pohyb je třeba popsat*
- *Pohybují se v nějakém prostoru – směrová závislost, souřadnice*
- *Dochází ke změně tlaku a poloze částic*
- *Možnosti pohybu jsou závislé na to, v jakém prostředí se děj odehrává*

Šíření zvuku ve vzduchu

Šíření zvuku ve vzduchu popisuje vlnová rovnice

- Pro pravoúhlý souřadný systém má tvar

$$\frac{\partial^2 p}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 p}{\partial y^2} + \frac{\partial^2 p}{\partial z^2} = \frac{1}{c^2} \cdot \frac{\partial^2 p}{\partial t^2}$$

kde x, y, z ... souřadnice
 t ... čas
 c ... rychlost zvuku
v daném prostředí

- Pro šíření pouze v jednom směru a při vyjádření tlaku z vlnového odporu a akustické rychlosti

$$\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} = \frac{\rho}{E} \cdot \frac{\partial^2 u}{\partial t^2}$$

kde E ... modul pružnosti v tahu ($\text{kg} \cdot \text{m}^{-1} \cdot \text{s}^{-2}$)
 ρ ... měrná hmotnost ($\text{kg} \cdot \text{m}^{-3}$)

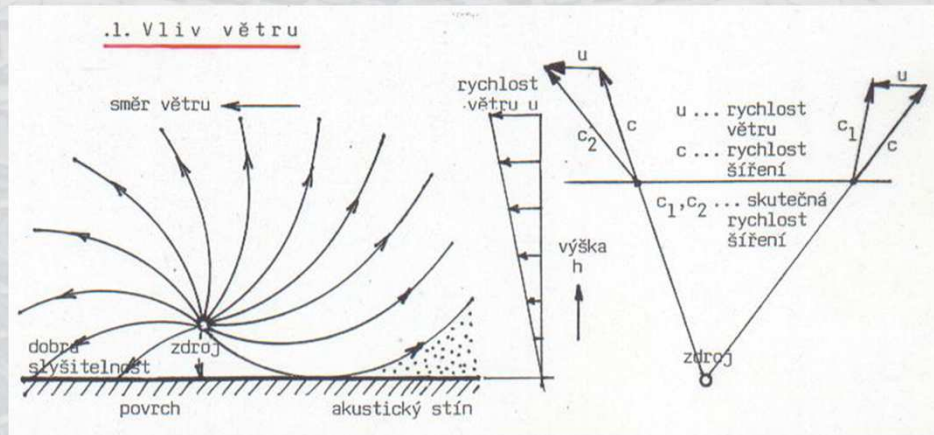
Šíření zvuku ve vzduchu – závěr

Porovnání pravých stran rovnic

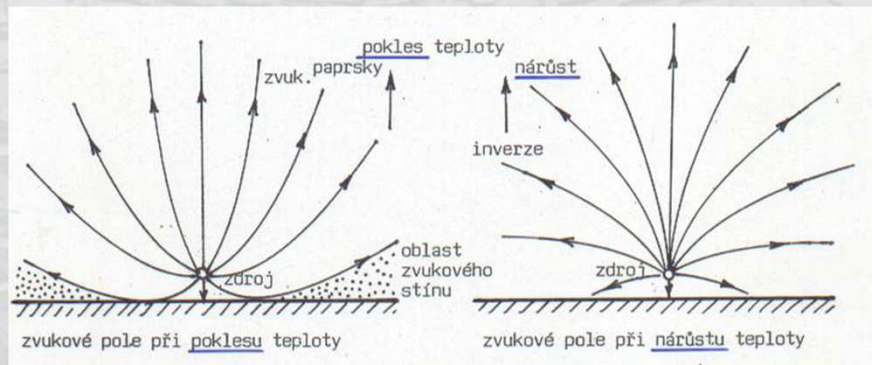
$$\frac{1}{c^2} = \frac{\rho}{E}$$

- *Tj. rychlost šíření v daném prostředí je dána materiálovými konstantami prostředí*
- *Změna parametrů prostředí s ostatními veličinami (teplota, tlak, vlhkost) mají vliv na šíření zvuku*

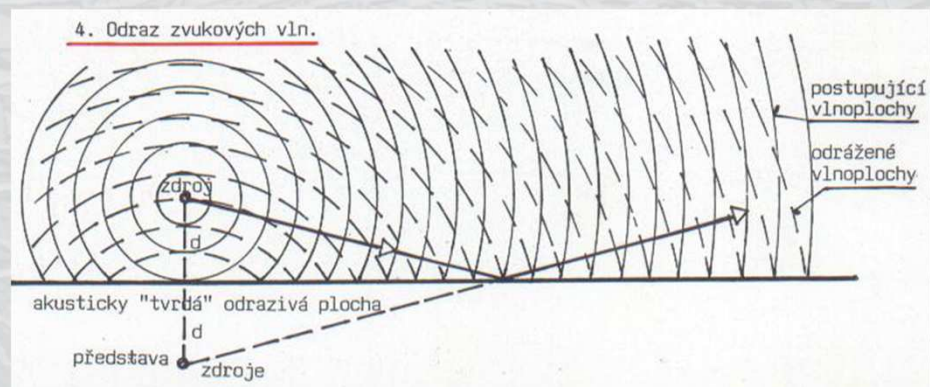
Šíření zvuku ve vzduchu – vliv větru

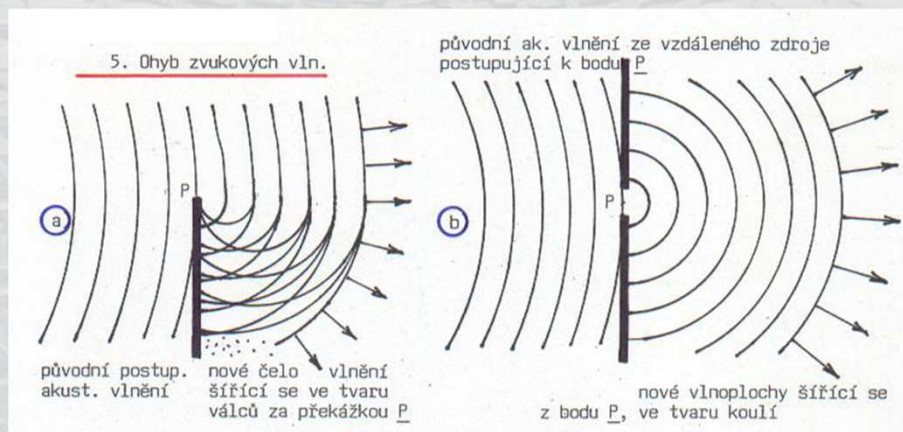
Šíření zvuku ve vzduchu – vliv teploty

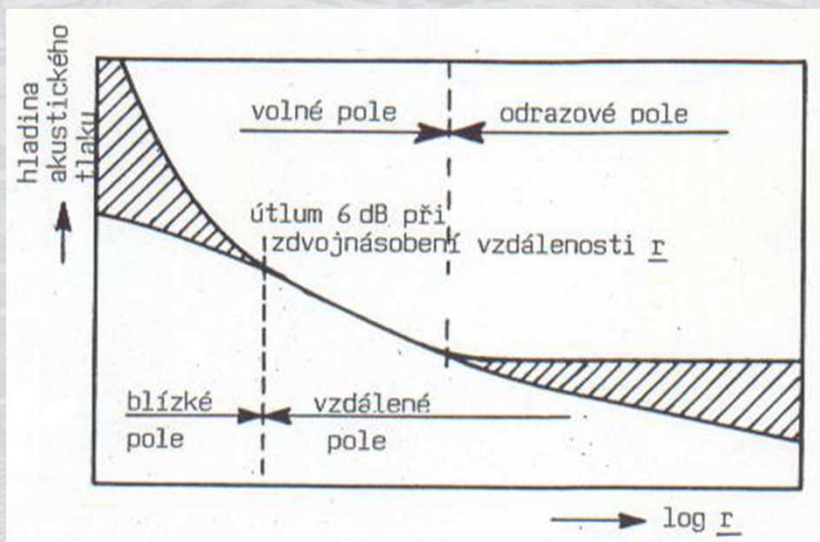
Vliv odrazů

Ohyb zvukových vln

Akustická pole

Děkuji za pozornost